

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: pasts@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

26.10.2021. Nr. 1-17/4183

Uz 08.10.2021. Nr. 02-01.7/223e

Centrālajai vēlēšanu komisijai

Par likumprojektu "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā"

Tieslietu ministrija 2021. gada 8. oktobrī ir saņēmusi Centrālās vēlēšanu komisijas vēstuli ar lūgumu sniegt viedokli par to, vai Centrālajā vēlēšanu komisijā iesniegtais likumprojekts "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" pēc formas un satura ir uzskatāms par pilnīgi izstrādātu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 78. panta izpratnē.

Tieslietu ministrija ir izvērtējusi lūgumu un savas kompetences ietvaros sniedz šādu viedokli.

Satversmes 65. pants paredz likumdošanas iniciatīvas tiesības vēlētājiem, bet Satversmes 78. pants noteic vēlētāju likumdošanas iniciatīvas realizācijas kārtību: "Ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība iesniegt Valsts Prezidentam *pilnīgi izstrādātu* Satversmes grozījumu projektu vai likuma projektu, kuru Prezidents nodod Saeimai. Ja Saeima to nepieņem bez pārgrozījumiem pēc satura, tad tas ir nododams tautas nobalsošanai".

Satversmes 78. pantā paredzēto tiesību īstenošanai likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" (turpmāk – Tautas nobalsošanas likums) ir izstrādāta noteikta kārtība (*skat. Satversmes tiesas 2009. gada 19. maija sprieduma lietā Nr. 2008-40-01 9. punktu*). Tautas nobalsošanas likuma 22. panta pirmā daļa noteic, ka ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju ir tiesības iesniegt Centrālajai vēlēšanu komisijai pilnīgi izstrādātu likumprojektu. Likumprojektu var iesniegt 12 mēnešu laikā no dienas, kad likumprojekts reģistrēts Centrālajā vēlēšanu komisijā.

Likumprojekts, uzsākot tautas likumdošanas iniciatīvas īstenošanu, tiek virzīts noteiktā kārtībā līdz tā pieņemšanai Saeimā vai izlemšanai tautas nobalsošanā. Tādējādi likumprojekta saturam un kvalitātei jau sākotnēji jābūt tādai, ka tas ir tiesiski derīgs, lai par to balsotu Saeima vai tauta (*skat. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020. gada 2. marta sprieduma lietā Nr. SA-1/2020 8. punktu*).

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka vēlētāji, īstenojot likumdošanas iniciatīvas tiesības, piedalās likumdošanas procesā un ne vien bauda likumdevējam Satversmē noteiktās tiesības, bet arī uzņemas likumdevējam noteiktos pienākumus. Tātad, īstenojot likumdošanas iniciatīvas tiesības, ir jāievēro tās pašas rīcības brīvības robežas, kuras likumdevējam nosaka Satversmes normas un principi (*skat. Satversmes tiesas 2012. gada 19. decembra lēmuma lietā Nr. 2012-03-01 18.3. punktu*). Satversmes 78. panta izpratnē likumdošanas process sākas tad, kad Valsts prezidents iesniedz Saeimai vienas desmitās daļas vēlētāju pilnībā izstrādātu likumprojektu. Savukārt vēlētāju likumdošanas iniciatīvas īstenošana sākas jau agrāk atbilstoši Tautas

nobalsošanas likumā noteiktajai kārtībai (*skat. Satversmes tiesas 2013. gada 18. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-06-01 12.1. punktu*).

Tādējādi vajadzība jau sākotnēji ievērot likumprojektam nepieciešamās formas un satura prasības ir pamatota ar to, ka pēc likumdošanas iniciatīvas nodošanas Centrālajai vēlēšanu komisijai, tā negrozītā veidā tiek nodota parakstu vākšanai turpmākajai likumprojekta virzībai. Likumdošanas iniciatīvas īstenošanas kārtība demokrātiskā un tiesiskā valstī ir nepieciešama, lai nodrošinātu tautas gribas izteikuma īstumu un derīgumu, samazinot iespēju prettiesiskā veidā ietekmēt tautas likumdošanas procesu un tādējādi aizsargājot demokrātiskas valsts iekārtu (*skat. Satversmes tiesas 2009. gada 19. maija sprieduma lietā Nr. 2008-40-01 14. punktu*).

Pilsoņu kopuma iniciēts likuma vai Satversmes grozījumu projekts ir likuma projekts. Tādēļ tam jāatbilst tiem pašiem kritērijiem, kuriem jāatbilst jebkuram normatīvajam aktam, lai tas būtu piemērojams (*skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. SA-3/2014 8. punktu*).

Pirmais kritērijs ir, ka likumprojektam jābūt pilnīgi izstrādātam pēc formas.

Saskaņā ar Saeimas Kārtības ruļļa 79. panta pirmās daļas 5. punkta otro teikumu arī vēlētajū iesniegtajiem likumprojektiem jābūt noformētiem likumprojekta veidā. Tādējādi likumprojektam ir jābūt noformētam atbilstoši likumprojekta noformēšanai izvirzītajām prasībām. Vienlaikus jāņem vērā, ka formālajām prasībām ir jābūt tikai tik augstām, lai izslēgtu tādus projektus, kuru piemērojamība formālu trūkumu dēļ nav iespējama (piemēram, projekts nav noformēts kā likumprojekts, projekta teksts saturiski ir nesaprotams, tekstā ir loģikas kļūdas u.tml.) (*skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. SA-3/2014 9. punktu*).

Norādāms, ka likumprojekts "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" nav noformēts atbilstoši Ministru kabineta 2009. gada 3. februāra noteikumu Nr. 108 "Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi" 75. un 83. punktam, līdz ar to, ir konstatējami samērā formāli trūkumi likumprojekta juridiskajā tehnikā. Tieslietu ministrijas ieskatā šāda juridiskās tehnikas prasību neievērošana, nevarētu būt par pamatu tam, ka pēc likumprojekta pieņemšanas Saeimā, to nevarēs piemērot, kā arī tas neietekmē likumprojekta saturu.

Otrais kritērijs ir, ka likumprojektam jābūt pilnīgi izstrādātam pēc satura.

Izvērtējot likumprojektā "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" ietvertās tiesību normas pēc satura, vēršam uzmanību uz šādiem aspektiem:

1. 1. pants paredz, ka personu tiesību ierobežojumi, ja tādi ir nepieciešami Covid-19 infekcijas izplatīšanās draudu novēršanas nolūkos, ir nosakāmi tikai ar likumu. Kā izriet no likumprojektam pievienotās anotācijas, šīs tiesību normas mērķis ir paredzēt, ka visus personu tiesību ierobežojumus saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu, būtu jāpieņem Saeimai. Attiecībā uz iepriekš minēto tiesību normu norādām:

1) Vēršam uzmanību, ka attiecībā uz Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu piemērojams ir ne tikai Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums, bet arī citi normatīvie akti, piemēram, Epidemioloģiskās drošības likums un likums "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli". Abi iepriekš minētie likumi paredz virkni tiesības un pilnvarojumus Ministru kabinetam, kas potenciāli var ierobežot arī personu tiesības. Piemēram, atbilstoši likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4. panta pirmajai daļai ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Tā paša likuma 8. pants paredz Ministru kabineta tiesības, izsludinot ārkārtējo situāciju, cita starpā, noteikt īpašu pārvietošanās un pulcēšanās kārtību vai pārvietošanās un pulcēšanās ierobežojumus. Lēmumā par ārkārtējo situāciju Ministru kabinets norāda fizisko un juridisko personu tiesību ierobežojumus (9. panta pirmās daļas 6. punkts). Savukārt atbilstoši Epidemioloģiskās drošības likumam, Ministru kabinets nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai, kā arī kārtību, kādā veicami sabiedrības veselības aizsardzības pasākumi. Tāpat Ministru kabinets ir tiesīgs noteikt ierobežojumus ceļošanai uz ārvalstīm, bīstamas infekcijas slimības gadījumā medicīniski

novērojamai kontaktpersonai obligātu pašizolāciju (3. panta otrā daļa, 19. panta 2.¹ daļa, 36.² panta otrā daļa, 39. pants). Tādējādi, pieņemot likumprojektu "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā", attiecībā uz Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu Ministru kabinets nevarēs realizēt likumā "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" un Epidemioloģiskās drošības likumā tam paredzētās tiesības, kuras skar personu tiesību ierobežošanu. Norādāms, ka tas attieksies tikai uz Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanas pasākumiem, bet neattieksies uz citiem pasākumiem, kuri būs veicami atbilstoši Epidemioloģiskās drošības likumam un likumam "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli", līdz ar to nav saprotama šāda izņēmuma paredzēšana. Norādāms, ka tas nav skaidrots arī likumprojekta anotācijā.

Lai tiesību sistēma varētu funkcionēt, tā būtu efektīva un varētu tikt piemērota, tā nedrīkst būt pretrunīga. Tai jābūt iekšēji saskanīgai. Tādēļ jebkuram likumam pēc sava satura ir jāiekļaujas tiesību sistēmā. Tas nozīmē, ka likumam, pielietojot atzīto tiesību piemērošanas, it sevišķi interpretācijas metodoloģiju, ir jābūt piemērojamam, neradot pretrunu ar juridiskā spēka hierarhijā augstākām vai prioritāri piemērojamām tiesību normām. Šā tiesību sistēmas saskaņas principa ievērošanas prasība attiecas arī uz pilsoņu kopuma Satversmes 78. panta kārtībā pieņemtajiem likumprojektiem (*skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. SA-3/2014 9.punktu*). Kā ir norādījusi Satversmes tiesa, tiesību normām ir jābūt savstarpēji saskaņotām un harmoniski jādarbojas visas sistēmas ietvaros. Tiesību normu piemērošanā ir jāņem vērā gan racionāla likumdevēja princips, gan tiesību sistēmas vienotības princips. Proti, likumdevējs pieņem savstarpēji saskaņotas tiesību normas, kas harmoniski darbojas visas tiesību sistēmas ietvaros, turklāt dažādos normatīvajos aktos ietvertas tiesību normas ir jāinterpretē kā vienotu tiesību sistēmu veidojošas (*skat. Satversmes tiesas 2017. gada 25. marta spriedumu lietā Nr. 2016-07-01 25.2. punktu*). Ievērojot minēto, Tieslietu ministrijas ieskatā, likumprojekta "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" 1. pantā iekļautais regulējums neiekļausies tiesību sistēmā.

2) Ārkārtas situācijās, kā arī, lai novērstu Covid-19 infekcijas strauju izplatīšanos, bieži vien ir nepieciešams reaģēt ātri un nevilcinoties, tāpēc Ministru kabinets šādus lēmumus var pieņemt ātrāk. Kā ir norādījusi Satversmes tiesa, izpildvarai dotais pilnvarojums pieņemt ārkārtējās situācijas pārvaldei nepieciešamās tiesību normas ir pamatots galvenokārt uz tās iespējām rīkoties ātri un pieņemt administratīvus aktus ar prognozes raksturu, kā arī uz izpildvaras saikni ar jomas speciālistiem, kuri spēj novērtēt ar ārkārtējo situāciju saistītos riskus no attiecīgā zinātniskā – konkrētajā gadījumā epidemioloģiskā un infektoloģiskā – skatpunkta. Ministru kabinets kā skaitliski mazāks un idejiskajā ziņā vairāk vienots valsts varas institūts situācijā, kuras steidzamība neļauj gaidīt, kamēr Saeima attiecīgos lēmumus pieņems likumdošanas procesa ietvaros, tiek pilnvarots spert atsevišķus soļus, kas normālos apstākļos ir Saeimas kompetencē. Šāda kārtība atbilst varas dalīšanas principam (*skat. Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26—106 14. punktu*).

Valsts varas īstenošanas efektivitāte tiek sasniegta pilnvarojuma ceļā, kas ļauj uz normatīvā regulējuma grozījumu nepieciešamību reaģēt ātrāk un adekvātāk, tostarp tādēļ, ka Ministru kabinets vai citas pilnvarotās valsts institūcijas tehnisko normu izstrādē visbiežāk ir kompetentākas nekā likumdevējs un lēmumu pieņemšanas process šajās institūcijās nav tik komplikēts (*skat. Satversmes tiesas 2007. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 15. punktu*). Tādējādi, ja visus personu tiesību ierobežojumus saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu pieņems Saeima, varētu rasties šaubas, vai tiks nodrošināta pietiekami ātra lēmuma pieņemšana, reaģējot uz attiecīgo situāciju.

Tāpat diskutējams, vai šādā gadījumā, kad tiek paredzēts, ka ierobežojumus, kas skar personu tiesības, pieņems likumdevējs, tad tiesību normām par attiecīgiem ierobežojumiem jābūt jau ietvertiem likumprojektā "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā", vai arī paredzētiem citā likumā vai citā sagatavotā likumprojektā.

3) Satversmes 64. pants noteic, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. Vērtējot Saeimas un Ministru kabineta kompetences

attiecības, ir atzīts: lai nodrošinātu efektīvāku valsts varas īstenošanu, pieļaujama atkāpe no prasības, ka likumdevējam visi jautājumi pilnībā jāizšķir un jāneregulē pašam. Šāda kārtība ne vien padara pašu likumdošanas procesu efektīvāku, bet arī ļauj ātrāk un adekvātāk reaģēt uz normatīvā regulējuma grozījumu nepieciešamību. Likumdevējs likumdošanas procesā izlemj tos jautājumus, kurus uzskata par svarīgākajiem, un pilnvaro Ministru kabinetu vai citu valsts institūciju izdot tiesību normas, kas nepieciešamas likumu īstenošanai (*skat. Satversmes tiesas 2015. gada 14. oktobra sprieduma Nr. 2015-05-03 10. punktu*). Līdz ar to, Ministru kabinets ārējo normatīvo aktu (Ministru kabineta noteikumus) var izdot tikai tad, ja likumdevējs likumā speciāli ir deleģējis izdot šādu tiesību aktu. Ja likumdevējs ir izšķīries noteikt konkrētus jautājumus likumā, tad pilnvarojums šādam regulējumam nav nepieciešams, - likumdevējs regulējumu ietver attiecīgajā likumā. Tādējādi likumprojektā "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" ietvertais nosacījums, ka personu tiesību ierobežojumi, ja tādi ir nepieciešami, tiek noteikti ar "likumu", ir neskaidrs, ņemot vērā arī to, ka šajā likumprojektā šādi ierobežojumi netiek paredzēti un likumprojekta anotācijā nav arī skaidrots, kurā likumā šādi ierobežojumi tiks noteikti.

Papildus vēršam uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa secinājusi, ka Satversmē noteikto pamattiesību gadījumā "likums" var būt ne tikai parlamenta izdots akts, bet arī cits vispāršaistošs (ārējs) normatīvais akts, piemēram, valdības noteikumi. Līdz ar to vārds "likums" ietver ne tikai Saeimas pieņemtus likumus, bet arī citus vispāršaistošus (ārējus) normatīvos aktus, ja vien tie atbilst noteiktiem kritērijiem (*skat. Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-01-03 secinājumu daļu*).

2. Likumprojekta "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" 2. pants, kas paredz papildināt Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu ar 2.² pantu, noteic, ka vakcinācija pret Covid-19 infekciju nedrīkst būt priekšnosacījums darba tiesisko attiecību uzsākšanai vai turpināšanai, jebkuru pakalpojumu sniegšanai vai saņemšanai, jebkuru izglītības programmu apguvei vai dalībai pasākumos. Epidemioloģiskās drošības apsvērumi nedrīkst būt par pamatu darbinieka atstādināšanai no darba, darba tiesisko attiecību izbeigšanai, darbinieka disciplinārai sodīšanai, darbinieka tiesiskā stāvokļa pasliktināšanai, vienlīdzīgu tiesību principa neievērošanai vai jebkādu nelabvēlīgu seku radīšanai darbiniekam.

Norādāms, ka Epidemioloģiskās drošības likums paredz, ka personas, kuras tiek nodarbinātas ar iespējamu risku citu cilvēku veselībai saistītos darbos, šādos darbos (arī mācību prakses laikā) aizliegts nodarbināt, ja radušās aizdomas par personas inficēšanos ar infekcijas slimību, bet bīstamas infekcijas slimības gadījumā ar iespējamu risku citu cilvēku veselībai saistītos darbos, aizliegts nodarbināt arī personas, par kurām ir radušās epidemioloģiski pamatotas aizdomas, ka tās ir atradušās paaugstināta inficēšanās riska apstākļos, vai personas, kuras Slimību profilakses un kontroles centra epidemiologs ir noteicis kā kontaktpersonas. Tāpat arī atbilstoši Darba likuma 58. panta trešajai daļai darba devējam ir tiesības atstādināt darbinieku no darba, cita starpā, gadījumos, kad darbinieka neatstādināšana no darba var kaitēt viņa paša vai trešo personu drošībai un veselībai. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrijas ieskatā, likumprojektā "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" ietvertais attiecībā uz aizliegumu atstādināt darbinieku no darba pienākuma veikšanas, pamatojoties uz epidemioloģiskās drošības apsvērumiem, varētu nonākt pretrunā ar Epidemioloģiskās drošības likumā un Darba likumā ietvertajām tiesību normām, kā arī šāds regulējums neradīs savstarpēji saskaņotas tiesību normas visas tiesību sistēmas ietvaros.

Tāpat Tieslietu ministrijas ieskatā, šāds regulējums varētu pārkāpt citu personu tiesības uz veselības aizsardzību vai pat visas sabiedrības tiesības uz veselības aizsardzību, ņemot vērā, ka sabiedrības veselība ir viena no Satversmē ietvertajām konstitucionālajām vērtībām, kuras aizsardzībai valsts var ierobežot citu personu tiesības. Vienlīdzības princips paredz salīdzināt vienādos faktiskos apstākļos esošas personas, bet atšķirīgos apstākļos esošām personām ir pamats (un pat reizēm pienākums) noteikt citādu (atšķirīgu) regulējumu. Valsts pienākums ir rūpēties par sabiedrības veselības aizsardzību un nepieciešamības gadījumā noteikt ierobežojumus, lai aizsargātu visas sabiedrības un katras personas veselību, dzīvību un drošību. Ievērojot minēto,

Tieslietu ministrijas ieskatā, tomēr, vadoties no objektīvajiem pierādījumiem par konkrēto epidēmiju, var būt pamats paredzēt personām atšķirīgas tiesības un pienākumus.

3. Likumprojekta "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" 3. pants, cita starpā, paredz izslēgt Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. pantu, kas noteic virkni deleģējumu Ministru kabinetam. Likumprojekta anotācijā ir skaidrots, ka "Saeimai, uzticot Ministru kabinetam tiesības lemt par personu tiesību ierobežojumiem, nav iespējas pirms katra Ministru kabineta lēmuma izvērtēt katra ierobežojuma samērīgumu un pamatotību. Tas ir jādara Saeimai, un tas ir jādara pirms attiecīgā ierobežojuma noteikšanas. Ministru kabinetam dotais pilnvarojums ir pilnībā jāpārstrādā, saglabājot tikai uzdevumu Ministru kabinetam noteikt kārtību, kādā risināmi konkrētie jautājumi (4. panta (1) daļas 9., 10., 14., 16., 18., 19., 20., 21 un 22. punkti) atbilstoši esošai situācijai, kāda būs uz šī likumprojekta pieņemšanas brīdi, bet, izslēdzot tiesības noteikt personu tiesību ierobežojumus ar Ministru kabineta noteikumu palīdzību". Norādāms, ka tautas nobalsošanai nododamais likumprojekts tālāk tiek virzīts negrozītā veidā, līdz ar to, Saeimā to nav iespējams attiecīgi papildināt vai grozīt, līdz ar to arī pilnvarojumu Ministru kabinetam turpmākajā procesā vairs nebūs iespējams precizēt. Ņemot vērā, ka likumprojekts "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" paredz izslēgt visu pilnvarojumu Ministru kabinetam, ne tikai to, kas skar personu tiesību ierobežojumus, pieņemot to šādā redakcijā, visi uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi, tai skaitā arī publisko pārvaldi regulējošie noteikumi, zaudēs spēku. Tādējādi, Tieslietu ministrijas ieskatā, šajā gadījumā būs konstatējams tiesiskā regulējuma trūkums.

4. Kā ir norādīts likumprojekta "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" anotācijā "esošais regulējums neparedz mehānismu, ar kura palīdzību nesamērīga normatīvā tiesību akta spēkā esība tiktu apturēta vai tas pat tiktu atcelts, pirms tiek nodarīts kaitējums personām. Nav paredzēta arī tieša iespēja likumdevējam piedalīties lēmuma pieņemšanas procesā". Norādāms, ka atbilstoši Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 4. panta trešajai daļai un pārejas noteikumu 10. punktam Ministru kabinets informē Saeimu par tādu šā panta pirmajā daļā paredzēto ierobežojumu noteikšanu, kuri skar personu tiesības un likumiskās intereses vai kuri var ietekmēt valsts ekonomiku. Saeimas noteiktā komisija Ministru kabinetam var ierosināt pārskatīt paredzētos ierobežojumus, ja, tās ieskatā, sabiedrības drošības riskus saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību iespējams efektīvi novērst ar personu tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem, kā arī ekonomiku mazāk ietekmējošiem pasākumiem. Ministru kabinets vismaz reizi trijos mēnešos sniedz Saeimai ziņojumu par epidemioloģiskās drošības draudiem saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību. Ievērojot minēto, Tieslietu ministrijas ieskatā, likumprojekta anotācijā ir norādīta nekorekta informācija par Saeimas tiesībām uzraudzīt Ministru kabineta pieņemtos lēmumus attiecībā uz Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanu.

5. Likumprojekta "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" anotācijas 15. punktā ir norādīts, ka "salīdzinot ar pilnvarām, kuras ar Saeimas lēmumu par ārkārtējās situācijas izsludināšanu tiek nodotas Ministru kabinetam, Likumā paredzētā deleģējuma īstenošana būtiski skar demokrātisku likumdošanas procesu valstī, jo uz deleģējuma pamata izdotie personu tiesības ierobežojošie Ministru kabineta noteikumi nav ne apturami, ne atceļami nevienā no Satversmē paredzētajiem veidiem". Norādāms, ka saskaņā ar Satversmes 85. pantu Latvijā pastāv Satversmes tiesa, kas likumā noteiktās kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesa ir tiesīga atzīt par spēkā neesošiem likumus un citus aktus vai to daļas. Līdz ar to ikviena persona, kas uzskata, ka ar likumu vai citu normatīvo aktu, tai skaitā Ministru kabineta noteikumiem, ir pārkāptas viņa Satversmē ietvertās pamattiesības, var vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā. Tas nozīmē, ka Satversmes tiesa pārbauda, vai likums vai cits normatīvais akts nav pretrunā Satversmē noteiktajām pamattiesībām. Tomēr jāņem vērā, ka konstitucionālā sūdzība

ir galējais pamattiesību aizsardzības līdzeklis. Pirms vērsšanās Satversmes tiesā personai savas tiesības jācenšas aizstāvēt, izmantojot vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus. Ievērojot minēto, likumprojekta "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" anotācijā ietvertā informācija attiecībā uz to, ka Ministru kabineta noteikumos ietvertos personu pamattiesību ierobežojumus, ja tie neatbilst Satversmē nostiprinātajām personu pamattiesībām, nav iespējams apturēt, Tieslietu ministrijas ieskatā, ir nekorekta.

Tā kā iniciatīvas grupas iesniegtā likumprojekta tekstu turpmākajā procesā vairs nevar grozīt, ir jānodrošina tas, lai tautas nobalsošanai netiktu virzīts tāds projekts, kas ir pretrunā ar demokrātiskas un tiesiskas valsts pamatvērtībām. Vēlētāju likumdošanas iniciatīvas īstenošanas mehānismam ir jānodrošina tas, lai minētajām vērtībām neatbilstoša likumprojekta virzība tiktu apturēta pēc iespējas savlaicīgi. Ja tautas nobalsošanai regulāri tiktu nodoti nekvalitatīvi vai nekonstitucionāli likumprojekti, tad tiktu nivelēta pati vēlētāju likumdošanas iniciatīvas ideja un ar laiku varētu samazināties vēlētāju pilsoniskā aktivitāte (*skat. Satversmes tiesas 2013. gada 18. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-06-01 13.2. punktu*).

Ievērojot minēto, Tieslietu ministrijas ieskatā likumprojekts "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā" neiekļaujas Latvijas tiesību sistēmā, un tas nav uzskatāms par iesniegtu atbilstoši Satversmes 78. pantam, jo nav pilnīgi izstrādāts pēc satura.

Valsts sekretāra vietnieka
tiesību politikas jautājumos p.i.

S. Armagana